

Riječ biskupa Škvorca na otvorenju VIII. orguljaškog tečaja u Zagrebu

Ovo se mi danas, drage sestre, okupljamo pred Bezgrešnim Srcem Naše Gospe — na blagdan tog nevinog Srca. Kao da slušamo poruku prve Božje pjesnikinje, koja intonira toplu zahvalnicu za sve što je primila od Oca zvijezda. Bio je to himan duše pune milosti, uzor svake zahvalnice i molitve kojom će Isusovi prijatelji okruživati Otajstvo Utjelovljenja i Presvete Prisutnosti.

I to je Srce prvo propjevalo i dalo hvalu u Novom Zavjetu malom utjelovljenom Bogu. Majka Božja je pjevala svoj Magnifikat. Kad je sv. Pavao kasnije Efežanima i Kološanima pisao krasne riječi da pjevaju Gospodinu i da jedni druge tješe psalmima, i himnima, da jedni druge potpomognu, samo je nastavio ono što je Marija započela. Vi ćete kroz ove dane ulaziti sve više i više u tu zajedničku svoju tajnu, tajnu liturgijske službe koja se prati ljudskim glasom i instrumentom. Kušat ćete same sebe uvjeriti kakvo je Vaše poslanje i što vi morate učiniti za Božji narod kod nas ovdje. Sigurno je da će tada pred vama u prvom redu sjati riječi Sabora i da ćete se spominjati onoga što piše u liturgijskoj uredbi »Sarosantum Concilium« i što je određeno prije pet godina u odredbi o svetoj glazbi. Tada će vam nesumnjivo, kao i meni dok sam kroz ove prošle dane išao okolo dijeleći sv. Potvrdu, dolaziti pred oči taj Božji narod, svećenici i vjernici. Zaustavljat ćete se pred raznim pojavama, koje danas žive u našoj povijesnoj Crkvi, a koje bi trebalo milošću Božjom popravljati, reformirati, pokretati na bolje; jer ćete i same doživjeti kad budete dolazile u naš svijet, svijet vjere, svijet ravnodušja, svijet nevjere, da općenito uzevši ljudi danas u crkvi malo mole, ljudi danas u crkvi prilično slabo pjevaju i ljudi danas u crkvi kadikad bez dubljeg smisla pjevaju. Velim vam iskreno, da se malo pjeva i kad se pjeva malo njih pjeva. Zamislite: biskup ulazi sa svećenicima u crkvu, a jedan se siromah muči da nekako izvuču pred ljude: Evo svećenik veliki! Mislim u sebi: jadan ti je to veliki svećenik, kad ovi ljudi šute, nitko ništa ne govori, ništa ne znaju, sve je to neupućeno. Osjećate da bi oni možda i htjeli kad bi znali, ali nema poučenog srca, nema pripravljenе duše. Pitam

jednog župnika: »Kako to kod Tebe ide?« Kaže: »Loše.« »Pa dobro, velim, može li se tu nešto popraviti, može li tko ovu zajednicu uhvatiti da s njome nešto radi, da je pouči?« »Nema nikoga.« »Dobro, a tko je ono svirao?« »Pa jedna č. sestra, došla jučer. Za sad nikoga nije mogla uhvatiti, i tako«. — »Ne bi li se to moglo nekako urediti?« — »Tu Vam vrijedi ono o čovjeku iz Betsaide, iz onog ribnjaka: nemam čovjeka, hominem non habeo.« — Nitko ne pjeva s vjerom jer su neupućeni. Nitko i ne pokušava poučiti srca. A žalosna je misa bez pjesme, bez klicanja, bez radosti. Onda vam je to šutnja, ali ne šutnja molitve i sabranosti, nego neznanja. Zato bih vas molio da se spremite svim srcem i svom dušom i pomognete ljudima u onome što Crkva želi u svojim odredbama, napisanim prije pet godina, da bi naši vjernici bili dobro poučeni, kako da prate liturgijske čine, čine liturgijskog slavlja.

Ne samo da se kadikad ili ne pjeva ili slabo pjeva, već ljudi ako i pjevaju, pjevaju često stvari koje ne idu u liturgiju. Meni nije krivo kad me je dočekalo u jednoj župi osam malih harmonikaša pa su najprije zapjevali dobrodošlicu. Ja sam im zahvalio radostan što je to bilo izvan liturgije. Da su to pjevali na prikazanje, ne znam kako bih se snašao. Vidite, ljudi moraju ući u duh liturgijskog pokreta i preokreta, u duh prave obnove. Zato je potrebno da se i liturgijski tekstovi koji su nam dani ne samo uglazbe i onda leže u prašini na policama biblioteke, nego da se uglazbe i uđu najprije u srca vođa i voditeljica, a zatim preko njih prođu u Božji narod, uhvate ih sve u jednu struju, kako bi ljudi doživjeli ono što je sv. Augustin doživio u Milanu kad je slušao kako pod Ambrozijevim vodstvom čitav zbor vjernih pjeva. Svetac piše u svojim »Ispovijestima« da mu se činilo kao da golemi valovi mora udaraju u stijene, kao da će ih raznijeti, jer su svi ti ljudi puni Duha Božjega te silnim glasom slave Boga. Nešto bismo slično svi mi morali umijeti u naše crkve, u naše zajednice. Ljudi bi morali pjevati one pjesme, koje bi njih uhvatile, oduševile, i ako smijem tako nespretno hrvatski reći, upobožnile ih, da bi postali

pobožniji, da bi oni shvaćali što se tu zbiva, da bi tako čitav liturgijski čin pretvorili u dvostruku molitvu. Jer, tko pjeva dvostruko moli. Zato bi trebalo da imadete dobar repertoar, da pronađete značajne i dobre obrasce koji bi srcima mnogo govorili.

To su prije svega svetopisamski odlomci i njih bi trebalo staviti ili u pjevne recitale ili u jednoglasno i višeglasno pjevanje, da pokrenu svijet, da duše i srca uprave prema Božjoj žrtvi. Bilo bi zatim potrebno, kao što nam odredba o glazbi govori, da i sami smišljamo pjesme u duhu Sv. Pisma i himničke predaje. Ono što je povijesno vrijedno, što je odobreno od sv. Crkve, što nam dolazi danas i što odgovara novom liturgijskom duhu, treba da pod vodstvom stručnjaka, odobreno od biskupa, dođe do naroda i da to narod prihvati. Nema sumnje, težak je posao, traži se mnogo rada i siguran sam da naši današnji glazbenici imaju istinski mnogo posla osobito zbog tekstova koji bi morali biti dosta evanđeoski, svetim Pismom nadahnuti, i primjereni narodu.

Naš svijet ima svoju ritmiku. Vidite, meni je npr. žao da mi u našim crkvama ne negujemo deseterca, a to je stih narodne pjesme, koja je osvojila naš svijet. Slično i s osmercem. Mi bismo morali u tom stihu i takvoj ritmici i nutarnjoj raspoloživosti teksta dati narodu mogućnost da i srce bude zahvaćeno tim ritmom. Naš svijet to voli. Crkveni himni su ponešto nespretni za naš narod zbog ritma. Ritam himana je jambski i on je pretežak za naš Hrvate, zgodan za Slovence. Mi Hrvati volimo zbog naglasaka daktilski i trohejski ritam. To nama odgovara. Naše bi dakle pjesme morale zvoniti veselije, raspoložene na taj način. Tako bi ih dakle trebalo pripremiti da im glazbenici dadu puninu smisla.

Onda dolazi ono što je vaša prava dužnost: pričati ljudima. Osnovati po mogućnosti u našim zajednicama vjernika »Scholas cantorum«, neke škole predvodnice. Za veće crkve želi Sabor i spomenuta odredba da imademo prave zborove, po mogućnosti višeglasne. Crkva bi htjela da se po njima spava veliko blago tradicije što ga posjedujemo. A mi imademo izvanredno uspješnih ostvarenja na tom polju. No mislim da je to za manje župe danas gotovo nemoguće. Sada se radi o tom, ne bismo li mogli sa školskom mladeži, sa ženskim svijetom, pa i mješovito ženskim i muškim svijetom u manjim skupinama osnovati nešto što bi predvodilo, a ne bi tiraniziralo liturgijsko slavlje. Recimo, ako samo oni pjevaju, a narod ne prihvaća i šuti. Crkva toga ne želi. Crkva želi da pojedine dijelove pjevači otpjevaju, a zatim da povuku sav svijet, osobito u raznim poklicima, odgovorima i da u tome sav narod sudjeluje. Bilo bi krasno kad bi svaka od vas mogla danas sutra pokazati: Ecce filii mei — ovo su moja djeca — djeca moje duše. Ja sam ih oduševila da oduševljeno slave Boga i predvođe sveto liturgijsko slavlje. Htio bih na ovo upozoriti zbog toga što služba dobrog zborovođe i vođe pjevanja u našim crkvama nije ekskluzivna. Ona ulazi mnogo dublje u život vjernika. Jedna sestra ili jedan dobar organista i vođa pjevanja može biti pravi inicijator liturgijske reforme. On prvi dobro odgojen, znajući kako se slavlje u sebi konstruira, organski spaja, veže i raste, može ljude uvoditi u tajnu Božju. Što je to zanimljivo! Netko nije svećenik, a ljudima otkriva smisao bogoštovlja i same žrtve i svetih sakramenata koji su odliv svete žrtve u ljudska srca. To vrijedi i za paraliturgijske

čine koji se vrše, a nisu baš najslužbeniji. Tu može netko izvanredno uspjeti. Imao sam, hvala Bogu, nekoliko ugodnih slučajeva i sâm se pitao: kako to da ova djeca tako divno pjevaju. Recimo u Davoru. Došli smo u crkvu, a nije to bio neki veliki liturgijski čin, imali smo blagoslov. Rekao sam narodu nekoliko riječi, a zatim je crkva zapjevala, počelo se tresti, i sve podrhtavati, kako je to išlo čovjeku u srce! Mislim u sebi: što je ovo da se i u Hrvatskoj tako divno pjeva! A eto, bio jedan župnik, imao dobrog organistu, oca jednog našeg svećenika, i oni prihvatili starije i novije popijevke, koje dolaze iz naših centara, prekrasno slave Boga. Cijela crkva — muško i žensko, naročito djeca. To čovjeka dirne. Tada osjetite da nije sve izgubljeno. Ti ljudi vole doći u crkvu. Jasno, kad imaju što reći, kad imaju što čuti u crkvi.

Tako bi morala svaka od vas na neki način centrirati oko svog srca i svoje inicijative jednu grupu koja bi oduševila i dala smisao vjernom Božjem narodu.

Što se tiče samih naših popijevki, ja bih vam iz iskustva, prošavši mnogo župa naše Nadbiskupije mogao jednostavno i bratski reći ovo: veoma mi se sviđa ako ljudi pjevaju popijevke koje svi znadu. Popijevke koje su uglazbljene u narodnom našem melosu, koje dolaze iz srca ovoga kraja. Tada osjetite da sav taj svijet oko vas, šume, livade, kućice, zaselci, počne pjevati — noseći u sebi taj timbar, tu ariju puka Božjega. Zato bi bilo jako dobro kad bi na taj način pružali svijetu Božju objavu, da bi svijet izražavao svoje unutarnje raspoloženje kroz melodije koje su slične narodnoj popijevci. A po sadržaju svaka popijevka mora biti, to kažem sasvim mirno i jednostavno, puna Božjega nadahnuća. Zato profane stvari ne smiju ići u crkvu. Gdje nema Bog prvo mjesto, čovjek ne može doživjeti Boga kako treba. Zato popijevke koje bi bilo čime ljude rastresale, odvodile od oltara, ne bi dale da se navijestj Evandjelje, da Bog prožme savjesti, ne smiju u naše crkve.

To su izvanredno dobro shvatili hrvatski pobornici glazbene reforme. Neka i dalje nastoje oko toga, neka se trude. Teško im je jer danas na žalost nema dovoljno ljudi koji bi stare tekstove znali preraditi, produbiti i nove u duhu liturgije ostvariti.

Eto to sam htio reći na početku, pomalo iz iskustva, jer vi možda i nemate prilike da tolike župe posjetite i sve to doživite. Kažem vam opet da je divno kad osjećate ko da ste u predvorju neba na zemlji, ali je neugodno kad vam se negdje i samo zamišljeno nebo pretvori u zemlju. I stoga bismo morali mnogo moliti Duha Svetog, mnogo moliti Srce Majke Marije, velike pjesnikinje Božje, mnogo moliti Srce Spasiteljevo koje je nakon pjesme u dvorani Posljednje Večere pošlo da se žrtvuje za nas.

U tom smislu mi ćemo zajednički otvoriti svoja srca, svoju dušu, zamoliti nadahnuće neba da kroz ove dane Duh djeluje u vama, da vam širi vidike, da produbljuje vaše shvaćanje svete liturgije, liturgijskog zanosnog pokreta i da na taj način postanete u ovoj našoj hrvatskoj Crkvi pravi sudionici u zdravoj koncilskoj obnovi. To je obnova bez pompoznijskih riječi, bez nepotrebne vike, to je mali strpljivi rad koji čovjeka mnogo stoji, traži mnogo živaca i strpljivosti, ali nije nemoguć jer ga prati milost Božja. U tom smislu nastavljamo ovu euharistijsku žrtvu prinoseći Bogu sebe i svoje nakane, moleći Boga za sve ljude dobre volje.